

פרטיבל מס. 2/א

מישיבת ועדת הכספים

ביום ג', יט' תמוז תש"י - 4.7.50

מוכחים:

היו"ר ד. צ. פנקס
ב. רפטור
ש. דיין
א. חושי
פ. נפתלי
י. אפרתי
ד"ר מ. סנה
י. רוקח
א. הרפפלד
ד"ר א. גרנות
ד"ר י. בדר

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן
ד"ר י. פורח - מטעם משרד האוצר.
ד"ר הנמן / מטעם משרד המשפטים.

ש. ספיבק - צאצא משרד האוצר
מ. אילון - מזכיר הועדה.

סדר היום:

- א. עבודת הועדה.
- ב. ועדות משנה.
- ג. הנחת הצעות חוקים על שולחן הכנסת.
- ד. הגדלת דמי העברת קרקעות לטובת הרשויות המקומיות.
- ה. שאילתות.
- ו. חוק הארנונה.
- ז. מלווה לפרדסנות.
- ח. מלווה הגרלות לעיריות.

- - - - -

הישיבה נפתחה בשעה 09.20.

א. עבודת הועדה:

היו"ר ד. צ. פנקס: אני חושב שחברי הועדה אשר לא חסכו מעמלם כדי להעביר את התקציב בזמן ראויים לתורה.

אנו צריכים לטפל בחודש יולי ב-2 דברים יסודיים, ובעוד דברים קלים יותר. עלינו לדון על הארנונה, ולהחיל לדבר על תקציב הפיתוח. אין אנו יכולים לעשות זאת עדיין, מסבות שאפרט את' כ; היום נשמע את שר האוצר בענין הארנונה, ויתכן שנוכל להמשיך בבירור ובעייה מחר.

אין למדינה תקציב במחון מהראשון ביולי. היות וטרם הגישו לנו את התקציב הזה, אני מציע להודיע לממשלה שאנו מבקשים שתקציב הבטחון יוגש לוועדה לא יאוחר מיום ב!

אנו הילבים סיכום בחוק המלוה לפרדסנים. השארנו שאלה אחת בענין זה פתוחה, וטרם קבלנו תשובה מהממשלה.

מחר נדון עם ד"ר ברט על המלוה

העממי.

היום יהיה כאן מר שפריד, ונשמע אותו בקשר לשכר הדירה ברכוש הנטוש. הוא רוצה להסביר את הדבר בנוכחות שר האוצר.

חוק נכסי הגרמנים מתקדם בוועדת המשנה. אני מקוה שבעוד שבוע נוכל לסיים את הדיונים בענין זה.

לגבי התקציב הפיתוח, הוזמנתי לוועדה הכנסת, אשר הוגשה אליה הצעה של ועדת הכלכלה להעביר את הדיונים בתקציב זה אליה, והצעה דומה מועדת העבודה, הטוענת שתקציב הפיתוח צריך להיות בסמכותה. הם מציעים להרכיב ועדה משותפת של שלוש הועדות, שתהווה כעין ועדה אד-הוק אשר תטפל בתקציב זה. יו"ר ועדת הכלכלה אמר שכיון שתקציב הפיתוח קובע לגבי כלכלת המדינה, צריך להעביר אותו אצל אליה. יו"ר ועדת העבודה טוען שכיון שהלק גדול מתקציב הפיתוח עוסק בעניני שכונ, בנייה, אצא וכו', יש להעבירו לוועדת העבודה.

אין אני סבור שיש הגיון בהצעות אלו, כיון שאם נעביר כל דבר לוועדה המטפלת בענינים המקבילים, יש לבטל את ועדת הכספים בכלל. מתקידה של ועדת הכספים לשמור על המסגרת הכוללת של תקציבי המדינה. לא יתכן שוועדת הכספים תחליט על סכום גלובלי של הפיתוח, כפי שהציעה ועדת הכלכלה. אמרתי שאי-אפשר לעשות זאת. אני מסכים להרכבת ועדות משנה אשר תלמדנה את הבעיות המשותפות עם הועדות האחרות, אולם המפול בתקציב והגשתו לכנסת צריכים להיות כאן.

אנו דנים בוועדה זו בהצעות המוגשות אלינו ע"י הממשלה, ולא בהצעות של ועדות. הממשלה, לפני שהיא מגישה לנו את הצעה, יכולה לשמוע את הוועדות השונות. אינני יודע מה תחליט ועדת הכנסת. אינני יכול להסכים להצעה של ועדות משותפות. ההצעה היא שוועדה משותפת של שלוש הוועדות תהיה בנויה לפי גודל המיעוט. אינני מבין מדוע רוצים לעשות זאת. מצאתי לנכון להביא את הדבר לפני הוועדה, ואני סבור שכל חברי הוועדה הם בדעת. אני סבור שאם תהיה ועדה חדשה, צריך הדבר לעבור במליאה, כי הוא קשור בשנוי בתקנות.

ב. רפפור: נציגי ועדת הכלכלה וועדת העבודה יכולים להסביר את עמדתם כאן. שני יו"ר של שתי הוועדות יכולים להסביר לנו את דעת הוועדות בענין תקציב הפיתוח.

היו"ר ד. צ. פנקס: אינני יודע מדוע אנתנו חייבים לשמוע את דעת הרוב ולא את דעת המיעוט. אין אנו יכולים לקבל משלחות של ועדות.

ס י כ ו ם: עוהלט למסור לוועדת הכנסת שדעה כל חברי הוועדה היא שתקציב הפיתוח צריך להיות בטפולה ובאחריותה של ועדת הכספים, ולא של כל ועדת אחרת.

ב. ועדות משנה:

היו"ר ד. צ. פנקס: עלינו לקבוע ועדות משנה לעניינים שונים. אינני חלק מוועדות המשנה תהינה משותפות עם ועדות אחרות.

ס י כ ו ם: נקבעה ועדת משנה לענייני בריאות, משותפת עם ועדת השירותים הצבוריים. חברי ועדת המשנה מועדת הכספים הם: י. רוקח, א. הרצפלד, מ. סנה, וא.מ. גניחובסקי. חפקד הוועדה הוא לטפל בתלוקת חמיכות לבתי חולים צבוריים, ולמוסדות בריאות.

נקבעה ועדת משנה משותפת עם ועדת השירותים הצבוריים לענייני סעד; חברי הוועדה המיצגים את ועדת הכספים הם: ש. דיין, י. רוקח, וא. בן-אליעזר. בין נציגי ועדת השירותים הצבוריים בוועדה זו תהיה ח. למדן.

נקבעה ועדת משנה לענייני תהבורה, משותפת עם ועדת הכלכלה, שמתפקידה ללמוד את ענייני התהבורה. חברי ועדת הכספים בוועדה זו הם: מ. בדר, א. חושי, י. רוקח, א. בן-אליעזר וד.צ. פנקס. יתכן שבמקום בן-אליעזר יהיה ד"ר בדר.

נקבעה ועדת משנה לענייני שירות השדור. חברי הוועדה הם: א.מ. גניחובסקי, מ. בדר, ש. דיין, ד"ר בדר.

נקבעה ועדת משנה משותפת עם ועדת הכלכלה לעניני אספקה וקצוב. חברי הועדה המיצגים את ועדת הכספים הם: א. גרנות, פ. נפתלי, י. רוקח, ד"ר בדר (או א. בן-אליעזר), ד.צ. פנקס, וי. אפרתי. בין נציגי ועדת הכלכלה בוועדה זו יהיה מ. ארס.

נקבעה ועדת משנה של ועדת הכספים לעניני מס הכנסה. חברי הועדה הם: א. גרנות, פ. נפתלי, ב. רפטור, ד"ר בדר, י. רוקח, ש. דיין, וד. צ. פנקס.

מר א. חושי ימלא את מקומו של מר פ. נפתלי בוועדת המשנה לעניני בטחון.

מר י. רוקח שומר לעצמו זכות להציע חברים אחרים מסיעתו לוועדות המשנה השונות.

ישיבות ועדות המשנה התקימנה בימי ד' בשבוע, וישיבות ועדת הכספים התקימנה בימי ב' וג'.

ג. הנחת הצעות חוקים על שולחן הכנסת:

היו"ר ד. צ. פנקס: יש להניח את חוק מס הבולים על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה. כן אני מיעץ להניח על שולחן הכנסת את החוק בנוגע לנסיעות, לקריאה ראשונה.

ד. הגדלת דמי העברת קרטעות לטובת העיריות והרשויות הטומיות האחרות:

י. רוקח: אני מבקש להניח על שולחן הכנסת הצעת חוק בנוגע לתוספת של 2% על דמי העברת קרקעות, שהעיריות תגבינה.

היו"ר ד. צ. פנקס: רשויות מקומיות שרוצות בכך, יכולות להטיל אחוז אחד נוסף על דמי ההעברה. הממשלה מקבלת 5% מההעברה. עיריית תל-אביב גובה באופן חצי חוקי, לפי חוק עזר, אחוז אחד נוסף על האחוז שהממשלה גובה. מר רוקח רוצה שיאפשרו לעיריות לגבות 2% נוסף על 5%, כלומר, 7% במ"ה. היה לי רושם שדובר בשעתו על 1%. עכ"פ, החברים יכולים לחוות את דעתם.

פ. נפתלי: מדברי שר האוצר הבינתי שיורשה לעיריות לגבות 1% נוסף למה שגבו עד כה. אם עיריית תל-אביב גבתה 1%, הכוונה היתה לאפשר לה לגבות 2%.

י. אפרתי: הבינותי את הדבר כמו מר נפתלי. אולם, לדעתי צריך לתת לכל העיריות 2%.

י. רוקח: הממשלה מקבלת 5% בזמן ההעברה. העיריה גובה את הסכום המגיע לה בזמן שהיא נותנת חעודה, שלפיה אפשר לסדר את ההעברה בטאבו. אני מבקש שתינתן אפשרות לעיריות לגבות עד 2% דמי העברה, ואז לא יהיה צורך בחוק העזר.

היו"ר ד. צ. פנקס: שום עיריה מלבד תל-אביב אינה גובה כעת 1%.

שר האוצר א. קפלן: האם כל עיריה תטיל אחוז אחר? אחידות בענינים כאלה בכל המקומות הגדולים היא חמיד יותר בריאה. הדבר צריך להיות קבוע בחוק, ובכל מקום צריך להיות אותו גובה של המס. אני מציע שועדת הכספיה תחליט לקבל את הפרינציפ, ואת הפרטים נברר עם ב"כ העיריות.

ד"ר א. גרנות: מדובר הוא על 5% ולא 7%. נוסף לכך, יש זכות לרשות מקומית להטיל עד 2% מה איכפת לנו אם המכסה חתיה שונה במקומות שונים? כמוכן, צריך להיות גבול.

י. רוקח: יש הסכם עם מנהל הטאבו, שהערכה בעיריה ובטאבו היא שווה.

שר היו"ר ד. צ. פנקס: יכולה להיות אפשרות שהממשלה חגבה את הכסף, ותעביר אותו לעיריות.

ד"ר פורת: ההצעה של הגבייה ע"י הממשלה ~~היא יותר~~ פשוטה מבחינה תחיקתית, כי מסירת הגבייה לעיריות מצריכה תיקון בפקודת העיריות. שר המשפטים ממונה על תקנות מסי ההעברה. אם נשאר הגבייה בידי הממשלה, יהיו רק שניים בתקנות של שר המשפטים.

היו"ר ד. צ. פנקס: גם כאן מתעוררת שאלה תחיקתית, כי יש לכתוב שהסכום עובר לעיריות.

שר האוצר א. קפלן: אני מציע שהעיריות והמועצות המקומיות, שההצעה הזו מיועדת לתת להם מקור לקבלת כסף נוסף, ינסחו הצעה מפורטת. האוצר יהיה מוכן לעזור.

ישנם מוסדות אחדים המשוחררים ~~מ~~ מהתשלום הזה. אני מציע שאותה זכות תישמר להם גם אצל העיריות. אני רוצה שיהיה גם כאן דבר אחיד, כי אחרת נוכל להבנות בעידוד השקעות הון.

לכ"ל

פ. נפתלי: אינני מבין מדוע מוכרתה המכסה להיות אחידה. אני בעד זה שתהיה לעיריות אחריות ידועה להתליט על הדברים האלה. זו שאלה של התחרות.

ש. דיינ: מה יהיה בקשר לעיריות הערביות?

שר האוצר א. קפלן: לא נעשה חוק מיוחד לעיריות הערביות. יש בס' העיריה ערבית אחת.

ס י כ ו ם: הועדה קבלה בפרינציפ את הטלת תשלום נוסף בגובה של 2% * ע"י העיריות, על העברת קרקעות. דבר זה צריך יהיה להקבע בחוק או בתקנות. עירית תל-אביב תצטרך לבטל את חוק העזר המאפשר לה לגבות 1% מערך הנכס המועבר. אחרי התייעצות בין היועצים המשפטיים של משרד האוצר, לבין היועצים המשפטיים של העיריות ושל חבר המועצות, יכניס האוצר הצעת חוק, או הצעה לשנוי בתקנות. יש לדאוג לכך שתהיה עבייה אחידה.

ה. שאילתות:

ד"ר מ. סנה: לפי הנוהג, צריך שר האוצר למסור לנו אינפורמציה בענין הנפט, ובענין המו"מ עם חברת האשלג.

מה המצב בקשר למאזן התשלומים?

ב. רפטור: לפני שחוגש ההצעה בקשר למס בוליים, אני מבקש שנקבל פירוט על ההכנסה מס זה השנה.

שר האוצר א. קפלן: אני מוכן להסביר את מצב המטבע הזר במדינתנו (הדברים) דבר זה קשוב לשאלתו של ד"ר סנה בענין מאזן התשלומים, ויכול לשמש רקע לדיון.

א. הרצפלד: מתי ובאיזה מקום נברר אם המסים שהטלנו והגדלנו בקשר לנסיעות, על בניזין, על דמי רשיונות וכו', יגדילו את מחירי הנסיעה.

שר האוצר א. קפלן: באוטובוסים לא יגדלו מחירי הנסיעה. כנראה שב"אגד" ירדו המחירים. ראינו בדו"ה שקבלנו כמה הם מרויחים; הם מרויחים הרבה, כי התנועה הוגדלה. אינני יודע אם דבר זה שייך לוועדת הכספים.

ד"ר מ. סנה: מתי תורכב המועצה הצבורית לערוד השקעות הון?

ו. תוק הארנונה:

שר האוצר א. קפלן:

חברי הוועדה שאלו בזמנו שאלות בקשר לארנונה. אשחזל לענות על שאלות אלו. הייתה שאלה, אם הארנונה תחול לגבי העבר, לגבי העתיד, או לגבי שניהם כאחד. אני מציע שתחולה הארנונה חביה גם לגבי העבר וגם לגבי העתיד. אני מציע להסכים לכך שהכסף שייכנס ישמש לנו בעקר לכסוי נזקי מלחמה בעבר, אולם, רצוי שזה יהיה גם לגבי העתיד.

שאלו אם יש לראות בחוק מעין בטוח הדדי, הטלת מס רגיל, או תופעה חד-פעמית של רדסטריבוציה של נזקי המלחמה שמקורה בתנאים המיוחדים שבהם הוקמה מדינת ישראל. יש כאן בטוח הדדי, וגם רדסטריבוציה של נזקי מלחמה שמקורם בתנאים המיוחדים שבהם הוקמה המדינה. זהו בטוח חובה הדדי ריטרואקטיבי. הארנונה תחול גם על נזקי העבר, ונקח בחשבון את התשלומים של אלה ששילמו לפני כן למטרת בטוח מנזקי המלחמה, לפי הסדר המיוחד שהיה קיים.

שאלו אם קביעת שיעור הארנונה בגובה של 1,2% השמש קנה מידה לכל הנכסים, בלי להתחשב במידת הסיכון, ויכולת התשלום של כל נכס, כפי שהדבר היה קיים בקרן האי"ת לבטוח הדדי מנזקי שעת חירום בע"מ משנת 1948, הנזכרת בסעיף 17 של הצעת החוק. גם אני הגעתי למסקנה שכדאי לבדוק את הדברים, כי יש אי-צדק מסוים בהטלת אחוז שווה לכולם. אנו צריכים לתקן את הדבר, עד כמה שזה ניתן להיעשות.

אנו מטילים את הארנונה על חנויות ועל בתי חרושח לפי הסחורה הממוצעת שישנה בחנות או בבית החרושה. למעשה מגיעה המכסה לא ל-2%, מכמות הסחורה, אלא לשלוש עשיריות ממנה. עפ"ר לא אותה כמות הסחורה נמצאת תמיד בחנות; אינני רוצה שע"כ שנטיל יותר משצריך, יקבלו אנשים יותר משמגיע להם.

בנוגע לבתים אין ענין של מחזור, כי אם ערך קונסטנטי. נסינו לעשות הערכה שונה ע"כ שקבענו את ערך הבתים כאילו באופן מכני. הגעתי לידי מסקנה שהמלצה ^{המלצה} עול כבד על בעלי הבתים העירוניים, בהשוואה ליתר. לכן, כשנגיע לדין בסעיף זה אציע בעצמי תיקון.

היתה שאלה, מה גודל נזקי המלחמה ישנו רישום, אם כי לא מלא, של נפגעי המלחמה. אנו יכולים להמציא טבלוח בענין זה. יש סכומים אחדים, שמתנהל ויכוח אם להכניס אותם לרשימה, כגון, חברת האשלג. כמו כן, טרם קבלתי את הסכומים מ"הדסה" והאוניברסיטה על הר הצופים. לא לגמרי ברור לי אם ישנה הערכה של הנזקים בעיר העתיקה. קיים קושי בנוגע לשטחים שהם מחוץ לישראל, כגון גוש עציון וכו'. אנשים רשמו למעשה את הנזקים שהיו להם מ-30 בנובמבר 1947. ישנם כאלה הטוענים שהיינו צריכים לרשום גם את הנזקים שנגרמו מלפני תאריך זה, אולם, בקשר לכך מתנהל ויכוח. ההערכה היא שעלינו לפצות נזקים בסכום של 13 מיליון ל"י, כולל החקלאות, אולם לא כולל הר הצופים וחברת האשלג. רבים רשמו נזקים ביד רחבה. אנו רשמנו נזקים ממשיים, אולם, היו אנשים שרשמו גם הפסדים שנגרמו ע"כ שמקום העסק נהרס אצד, ונמנעו מהם הכנסות.

אחד מחסרונות החוק, שאינני רואה דרך להתגבר עליו, הוא שעלי לקבוע מראש לא רק את ההכנסות מהבטוח, אלא כמה עלי לשלם. אנו רוצים לפעול באופן חוקי

בגבולות ההכנסה. אני מעריך את הקרן הוולונטרית שהייתה קיימת בזמנו. היא חילקה את עצמה לחלקים, והבטיחה תשלום של עד 85%. מנהלי הקרן בדקו את ההערכות וקבעו את המחירים. יכלו להיות ערעורים ובוררות. אני רוצה לנצל את נסיונם של האנשים שניהלו את הקרן הזאת, כדי להסדיר את קנייני הארנונה.

הם חילקו את סג' הרכוש לחלקים וענפים. הייתה אחריות הדדית בכל ענף. היו ענפים שקבלו חלק גדול מנזקים. לעומת זאת, היו ענפים שקבלו רק חלק קטן.

אינני יודע מה היה המצב באנגליה בשנת 1950 בקשר לתשלום נזקי המלחמה. ידע לי שב-1948 היו מפרסמים תיקונים לחוק. במשך המלחמה נתנו רק מה שהיה נחוץ ביותר לתיקונים לחידוש הייצור. גם אחרי המלחמה, היו חלקים גדולים מן הניזוקים שלא שילמו להם, אפוא כיון שלא היה ממה לשלם. לחוק שיצא שם בשנת 1939/40 ישנם תיקונים רבים, בהתאם למצב הגבייה, להיקף הנזקים וכו'. יש שם שלושה חוקים שונים בענין זה. הם דאגו לא כ"כ לנזקים עצמם, אלא בעקר למשק המדינה.

הקרן תוכל לפעול בהיקף ההכנסות. אנו יכולים להגיד שנשלם לא רק בסכומים שנמצאים בקרן - זו שאלה פיננסית ולא פרינציפיונית.

באופן רשמי נצטרך לדרוש רישום. ההערכה הקיימת תקל עלינו. אני סבור שיהיה רישום לפי טפסים שהנהלה תקבע. בין כך לא נשלם את הכל כעת. נוכל להיעזר גם בחומר הרב שבמשרד, וגם בחומר שצברה הועדה שטפלה בבטוח בשנת 1948. ההנהלה תהיה תחת פקוח; יישבו בה אנשים אחראיים, שיהליטו למי לשלם לפי מיטב הכרחם.

היו"ר ד. צ. פנקס: אם זו קרן בטוח, ובפרט אם זו קרן בטוח לעתיד, אין מקומה בתקציב הרגיל, אלא יש להקים מוסד משלתי לבטוח חובה. אם זו קרן לעתיד, יש להכריז באופן ברור, מה היא זכות המבטח בה, למה הוא זכאי, מה היא הפרוצדורה של השומא, וכו'. אם איש אינו יודע מראש בעד מה הוא מבטיח את עצמו, הרי זה אינו בטוח. אם זו קרן בטוח, אסור להשתמש בה בעד העבר. אינני בדעה שאנו צריכים להקים עכשו קרן לעתיד - דיה לצרה בשעתה. חוך שבועיים ימים בתוך המלחמה שאני מקווה שלא תהיה, נוכל להכריז על קרן בטוח. מדוע להוציא כספים על מנת לשמור אותם עבור העתיד? אם הממשלה תקבל מהארנונה מיליון וחצי לזרות לשנה, הרי תעבורנה עשר שנים עד שחשלים את כל נזקי העבר. אם בינתיים יקרה משהו, מניין נקה את הכסף? אי אפשר לקשור את שני הדברים הללו. הארנונה צריכה להיות ~~מאובטחת~~ אפוא מצא מכוונת רק לעבר. אם רוצים לעשות משהו גם לעתיד, תציע הממשלה קרן לבטוח חובה, אולם, יש לנו די צרות גם בלי זה. אני בעד ארנונה לגבי העבר. בקשתי כמה פעמים פירוט של הנזקים, אולם לא קבלתי את הפרטים.

שר האוצר א. קפלן: אפשר לקבל את החומר מהמשרד לנפגעי מלחמה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני רוצה לדעת בכמה סבלה העיר העתיקה. יש לי מושג מה על החקלאות, כי למדנו במידת מה את החומר בוועדה משנה. אמרו לנו שהנזק בחקלאות מגיע לארבעה מיליון ל"י. כלומר, שהנזק בערים מגיע לתשעה מיליון ל"י. לחקלאות נתנו כמעט 50% מן הנזקים, ולאחרים לא נתנו דבר. אינני מצטער ע"כ שנתנו לקלאות - אני מצטער שעדיין לא נתנו כל פיצוי לנפגעים אחרים, כגון נפגעי המרכז המסחרי ועוד, שהיו בין אצאיה הראשונים לסובלים ולא קבלו דבר.

לגבי הארנונה, אנו יכולים להכריז שאנו משלמים "אקסגרציה"; ממשלת המנדט עשתה זאת, לפי דרבה, כמובן. בחוק הארנונה אין ציטוט אף מלה על השלום, אלא רק על גבייה. צריך להיות כתוב בחוק שהממשלה מקימה ועדה שתעריך את הנזקים, וכו'. אם ישנם נזקים ב-13 מיליון ל"י בערך, מדוע אנו צריכים להיטיב אותם במשך שמונה או עשר שנים? לדעתי צריכה לבוא הצעה קונסטרוקטיבית איך לממן את ההוצאה הזו, ויש לשלם את הכסף במשך שנה אחת, ולגבות אותו אח"כ במשך מספר שנים. אם נקבע תור, איך נקבע מי מוקדם ומי מאוחר? מי יקבל עליו את האחריות לכך שאיש עניי שבתו נהרס, ואין לו ממה לחיות, צאתורו יגיע רק בעוד כמה שנים? מדוע אי אפשר לתת מפרעה?

בקשר למכסת הארנונה, אני סבור שיש להטיל מכסה שונה על סוגים שונים של רכוש. בזה אפשר ללמוד מהועדה בבנק אפ"ב. היות וזה היה אצלם בטוח לפי המצב, הם שינו את גודל החשלומים בהתאם לסכנה. לדעתי, ישלך דרג את המס, לפי הסוגים. הצעת החוק היא כ"כ פשוטה, שהיא בלתי אפשרית.

ד"ר א. גרנות: אינני מסכים לבעין השלם שהוצע ע"י היו"ר. עלינו לשאול את עצמנו, אם אנו מ/טילים מס חדש, או שזה בטוח הדדי. אני נגד מס; זה אינו מס הכנסה, אלא מס על חוגים יחידים של בעלי רכוש ובעלי בתים. אני בעד בטוח הדדי לגבי העבר והעתיד. עלינו למלא את חובתנו כלפי האנשים שסבלו, אולם, איננו יכולים להטיל את הארנונה על כולם כדי לעזור לאלה שסבלו, בלי להבטיח לכל אדם, שאם חס וחלילה יקרה משהו, תהיה לו אפשרות לקבל משהו.

שר האוצר א. קפלן: אפשר תמיד להשאיר מחוץ הארנונה שתיכנס, סכום מסוים, נניח 20% כרזרבה לעתיד.

ד"ר א. גרנות: דבר זה יתקבל ע"י הקהל, רק אם זה יהיה בצורה של בטוח גם כלפי העתיד. הביצוע אינו מסובך כ"כ. חלוקת הסכומים תהיה בהתאם ליכולת, כלומר, לתוצאות ההכנסה. אפשר לשלם חתילה חלק, ואח"כ לאחשאים להשלים.

צריך לחשוב על הדירוג. לדעתי צריך להיות דירוג לפי שווי-ה הנכסים. כל הדברים האחרים הם טכניים גרידא, ואיני רואה בהם כל קושי. אני מסכים לכך שישלמו לכל אחד חלק מנזקיו; אינני בעד זה שהמדינה תיכנס להוצאות גח לות שלא תוכל לצאת מהן. אם ישנה אפשרות מימון, טוב שכל אחד יקבל מפרעה. אינני מטער ע"כ שהחקלאות קבלה א קודם כל סכומים מסוימים; מבחינת הכלכלה הלאומית יש לזה הצדקה.

בועדה שע"י בנק אפ"ק היה פרינציפ של בטוח הדדי; סקטור אחד היה אחראי גם לגבי סקטור אחר. אני מציע שיקבלו את הפרינציפ הזה. החידוש היחיד הוא הבטוח לגבי העתיד. דבר זה ניתן להסדר, ואני בטוח שהקהל יקבל זאת ברצון.

אינני מדבר עדיין על הפרטים. ועת המשנה הוכל לדון בפרטים ולעבד אותם. עלינו להחליט על העקרונות.

א. הרצפליד:

המדובב הוא בבטוח הדדי, וזה היה הרעיון של כל אחד כשהתחלנו לדבר על הארנונה. לא דברנו על מס. זהו המניע אותנו לעשות גם לגבי העבר וגם לגבי העתיד. במידה שזה קשור עם העבר, יכלו בינחיים לחול שנויים שגרמו להפחתת הסכומים שאנו חייבים להחזיר. הסכום של 13 מיליון ל"י הוא גדול מאד, עבורנו, אם אנו עושים את החשבון שכל העבודה הגדולה בקשר עם הארנונה חכנים לנו מיליון וחצי ל"י לשנה. לא נוכל בארבע שנים להחזיר אפילו 85% מן הנזקים. ביחס לחקלאות, לא עברתי על 75%. ביחס לכפר, יש להחזיר, לדעתי, 75% מן הנזקים; אינני יודע אם בעיר אנו צריכים להחזיר 75%. בדרך הטבע, כל פרט מצא לעצמו את הדרך כדי לקום את הריסותיו. אינני יודע אם אנו יכולים להסתפק בשליש, אבל, עכ"פ, אין להחזיר יותר מ-50%. כמובן, כל מקרה הוא מקרה לעצמו. אינני מחביש להגיד לאלה שלא סבלו, שהם צריכים לתת לאלה שסבלו ושלא דאגנו להם. אולם, לא אתנגד לכך שיפרישו אחוז מסוים ומתקבל על הדעת לגבי העתיד. אנו יכולים לעשות עי"כ את המעשה בשלימות.

אם נחזיר ששה או שבעה מיליון ל"י לשנה, נוכל להחזיר את הכסף במשך ארבע שנים. בעד השנה הראשונה אין אנו צריכים לעשות דיסקונטו, אולם, אפשר לעשות זאת במשך השנים הבאות. מהטוב לתת לכל אחד אחוז מסוים מן הנזקים, מאשר לפצל את הדברים.

י. אפרתי:

אני מתיחס לקרן זו כלקרן ביטוח. מס לא ישלמו ברצון. יש בטחון מסוים בקרן ביטוח, שכל אחד מעוניין בה. אני מבדיל בין העבר לבין העתיד. באותה קרן ע"י בנק אפ"ק, כל אחד יכול היה להבטיח את עצמו, ולא כולם עשו זאת, כי השבו שאח"כ ישלמו להם. גישתי לגבי העבר היא גישה של הענקות, מתוך מגמה של שקום האנשים, ולא מתוך מגמה של חשלום נזקים. אם יש אדם בעיר העתיקה שאבד את מקור קיומו, יש לעזור לו. אינני יודע אם אנו חייבים לעזור לאדם שהפסיד מאה אלף ל"י. מוכרח להיות ביטוח מסוים לגבי העתיד. אנו צריכים לקבוע עכשו קרן ביטוח לנזקי מלחמה בעתיד. לגבי העבר, אנו יכולים לתת הענקות למי שנמצא לנכון צריכה להיות גישה יסודית בקשר לחלוקת הגבייה, ואנו צריכים לראות מה מטילים על כל ענף. מס צריך להיות מדורג; - זה אינו מס. צריכה להיות אחריות הדדית בין הסקטורים השונים, כי אחרת נקפת את מישהו. אני מציע שתהיה ועדה משנה, שתבדוק היטב את הדברים, ותראה את טבלת התשלומים ואת היחסים בין הסקטורים השונים והמקומות השונים.

י. רוקח:

אם מדברים על חשלום פיצויים, אפילו מנקודת מבט של מר הרצפליד, ידרוש הדבר חמש שנים לפחות. זו תקופה ארוכה. בינחיים, אנשים מוכרים את רכושם בחצי מחיר, כי הם הרוסים. הזמן היה לטובת המדינה, אולם לרעת האנשים. בנוגע לעבר, הדרך פשוטה. אני סבור שאנו צריכים לקחת את הסכום המוקטן, ולחקלו כבר עכשו. לגבי הנזקים ע"י הערבים, אנו יכולים לקחת את הסכומים מנכסי הנפקדים. דבר זה צודק מאד. מדוע להטיל את התשלומים על האנשים, ולא לקחת את הפיצוי המציע בעד הרס ברכוש מרכוש זה של הערבים הנפקדים?

אינני יודע, אם יהיה זעזוע בעתיד, מה יהיה ערכן של קרנות. אינני רוצה לקחת היום כסף מאנשים, על מנת

לשמור אותו בקופת ברזל. איננו יודעים מי יסבול. אני מתפלא על אלה העומדים ע"כ שזו קרן בטוח. אם זו קרן בטוח, מדוע הדבר נכנס לתקציב? אי אפשר להשוות דבר זה עם סעיפי התקציב הגבילי?

אני מציע, לגבי העבר, לקחת את הכסף מהרכוש הנתוש, לעשות את החישובים, ותוך 18 חודש לראות מי באמת סבל ולשלם את הפיצויים. אשר לעתיד, אין בזה ענין כיום. כן אני מציע להפריד את כל הדבר הזה מן התקציב.

פ. נפחלי: לדעתי אין לחזור תמיד על אותם הדברים שנאמרו כבר, בצורה של ויכוח כללי.

אני מחיחס בחיוב, בייחוד לחלוקת פיצויים לנזקי העבר. אני מבין שמנקודת מבט גביית התשלומים, יש ערך לכך שהבטוח הזה יהיה גם לעתיד. אני מסכים לכך שאחוז מסוים מן הגבייה יישמר לעתיד בצורה בטוח. החלק הארי צריך להיות מועבר להטבת הנזקים שהיו בעבר. אינני רוצה לקבוע כיום את האחוז שילך להטבת נזקי העבר, כי זה תלוי במידת הצלחת הגבייה. שמענו ששר האוצר מקבל את הדעה של דירוג ידוע של התשלומים. כל הרעיון של הארנונה הוא לכסות את נזקי העבר לא ע"י הרחבת האשראי, אלא בכסוי של תשלומים שאנו מקבלים. אין אני מקבל את הדעה שהממשלה צריכה לממן את התשלומים מראש, כי דבר זה פרושו הרחבת האשראי.

ב. רפטור: אם אנו רוצים לדחות עוד את קבלת הארנונה, יש טעם לויכוח זה; אחרת, יש להפסיק אותו. כל אחד נשאר בדעתו. אנו צריכים עכש לקחת את החוק, לקרוא אותו, אלש ולרשום הסתיגויות. יש בתקציב סעיפים, כגון תחבורה, שאינם שייכים לתקציב יותר מהארנונה.

הצעת השר אינה פותרת שום שאלה, לגבי הבטוח. לדעתי מוכרחה להיות קרן גדולה על כל צרה שלא תבוא. אולם, את הפיצויים האלה נשלם במשך שנים. אני מציע להפסיק את הויכוח, ולעבור להצבעה על הסתיגויות.

ד"ר י. בדר: יש לי ש רושם ששלטון החוק הולך ונעלם אפילו באותם השטחים שבאן האנגלים שמרו עליו. אולי, דבר זה נוח לזמן ידוע בשביל המשטר והאדמיניסטרציה. למעשה, דבר זה פוגע ביסודות המדינה.

יש לי שאלה נאיבית לשר האוצר: האם הארנונה היא מס רכוש? אם כן - טוב לשלוח אותה לוועדה משנה, ולעשות ממנה מס מודרג ויעיל מנקודת מבט טכנית. הדבר לא יצליח, בצורה שהוא מנוסח היום, אלא בנוגע לאצט לנכסי דלא ניידים, ואין לי רושם ששר האוצר חושב בלבו שכדאי להוסיף מס כזה דוקא ורק על נכסי דלא ניידים. עד כמה שאני יודע, מס רכוש על נכסי דלא ניידים לא הצליח על היום בעולם.

אם זו בעיה של קרן בטוח לעתיד, הרי זו בעיה של עוד מספר בנקוטים בקופה שאיש לא יגע בה. אני מבין שהמטרה יכולה להיות אחרת, דסאינפלציונית. אולם, אם זו חלוקת הביטוח אלצט לעתיד, חסר פה חלק שלם שיש להשלימו.

יש לחשוב על מה שצריך לסדר. אני בעד חלוקה צודקת. יש לחלק את הבטוח למחלקות, וכל מחלקה תהיה אחראית בעד עצמה. לזה נחוץ מומחה, שיעשה חישוב כמה דרוש. אם זו קרן כלליה של המדינה, אין לקרוא לה בטוח.

היו"ר ד. צ. פנקס: אינני סבור שויכות זה מטרתו לרחות את ענין הארנונה, כפי שגורס רפטור. אנו עמדנו בענין הארנונה לפני שמיעת דברי החשובה של שר האוצר על שאלות חברי הועדה. כמה חברים העירו הערות על נושא זה. ועת משנה תעבור על החוק, ובוועדה זו כל אחד יציע את הצעותיו. החוק מכוון להעמיד קרן ביטוח לעתיד לבוא, ויחד עם זה, למצוא מהכספים שיכנסו מקור להטבת נזקי מלחמה בעבר. זוהי קרן צבאית ביטוח הדדי, קרן חובה להטבת נזקי מלחמה בעתיד, וכוללת הענקות לנפגעי מלחמה בעבר. אני מתנגד לזה, אולם, זו היא דעת רוב החברים. הניסח אינו קובע את הפרופורציה לגבי העתיד והעבר.

שר האוצר א. קפלן: זוהי קרן ביטוח חובה לנפגעי מלחמה החל מראשית מלחמת השחרור, עד התקופה שבה נחשוב שמצב החירום עבר. מי ששילם בעד העבר, לא ישלם שוב. את הפרטים יקבעו בוועדה משנה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אפשר יהיה לקבוע פרינציפ של דירוג לפי מהות הרכוש אח"כ יועבר הענין למליאת הועדה.

סיכום:
נבחרה ועדה משנה אשר מתפקדה יהיה לטפל בפרטי חוק הארנונה. הועדה מורכבת מהחברים: פ. נפתלי, ד"ר א. גרנות, י. רוקח, ד"ר י. בדר, ב. רפטור, י. אפרתי, ד. צ. פנקס.

הוחלט לקבל בפרינציפ שהארנונה היא קרן ביטוח חובה הדדי לנפגעי מלחמה, החל מראשית מלחמת השחרור עד התקופה שבה תחשוב הממשלה ששעת החירום עברה. הארנונה תהיה מודרנית לפי סוגי הרכוש. מי ששילם בעבר לא יצטרך לשלם שוב.

צצ
ז. מלווה לפרדסנות:

שר האוצר א. קפלן: השאתם פעיף אחד בחוק המלווה לפיכך לפרדסנות, פתוח, כי רציחתם לשמוע את חוות דעתי. אין אני רואה בשאלה זו ענין חיוני כ"כ. אתם צריכים לדאוג לרכוש המדינה.

היו"ר ד. צ. פנקס: הסעיף אמר שמי שיש לו פרדס, גם זה שלא נהנה מן ההלוואה, יכול להיות אחראי בעד מישהו שלא ישלם את המגיע ממנו בקשר להלוואה. המועצה לשווק פרי הדר זכאית לגבות בשביל הוצאות שיש לה בקשר עם המלווה, סכומים קטנים. המועצה הסכימה לתנאי של האוצר, אולם הועדה לא הסכימה לו.

שר האוצר א. קפלן: למעשה, יותר מ-90% של הפרדסנים יהנו מן ההלוואה. אם לא אציג את התנאי הזה, צריך יהיה לדרוש משכנתא על כל פרדס - מה שהפרדסנים אינם רוצים.

הם חושבים שזה אינו המלווה האחדן של הם; אף אחד לא יתן להם מלווה, אם יצטרך לגבות את הכסף בחזרה ע"י משפטים וכו'. המועצה נותנת את ההלוואה באופן מכני, לפי גודל הפרדס, ואינה נכנסת לברר אם הפרדס הוא בטוח או לא. המועצה מעוניינת לשמור על סמכותה לתת את ההלוואה. הם אומרים שאם בנק יחלק את הכסף, הוא ידרוש בטחונות שאי אפשר יהיה לעמוד בהם. המועצה מחליטה למי לתת את ההלוואה, ואנו משלמים. יתכן שאפילו הכסף יעבור אליהם, כך שהם יחלקו אותו. הפרדסנים דורשים כעת הלוואה שניה גדולה. אם מחר יעקור אחד הפרדסנים את הפרדס, לא אוכל לגבות ממנו את ההלוואה, אלא אצטרך לחכות עד שהוא ירצה להעביר את הקרקע. הפרדסנים הסכימו לקבל על עצמם את האחריות ההדדית. הם אומרים שהסכנה הכרוכה בזה היא יותר קטנה מאשר אם יגרמו להם קשיים בקשר לקבלת הלוואה חדשה. נציגי המקצוע, הפרטיים והקואופרטיבים, הסכימו לסידור זה, ואישרו זאת בכתב. אלה אנשים שיודעים לעמוד על אינטרסים שלהם ויודעים את העניין, בעיני תמוה הדבר שועדת הכספים אינה רוצה להכיר באחריות הדדית של אנשי המקצוע בזמן שהאנשים עצמם מסכימים לכך. הועדה רוצה להקטין את בטחונות האוצר. אני לא אעשה מעניין זה עניין גדול, אבל אוציא את המסקנה. אם יבואו והם כבר באו - לבקש עוד הלוואה, לא אתן יותר, ואשלח אותם לבנקים. הבנקים יתנו הלוואות לחזקים, ולא יתנו לחלשים. כמובן, אתם יכולים להחליט בקשר להלוואה זו, ולהעביר את העניין לכנסת.

ד"ר א. גרנות: אם המעוניינים עצמם מסכימים, למה לנו להתערב?

היו"ר ד. צ. פנקס: ברור שיותר נוח להטיל את האחריות על כולם. אולם, לו היו כותבים בחוק שישנה ערבות הדדית של מקבלי ההלוואה, הייתי מסכים לזה אולי; פרדסן יקבל הלוואה, ויידע שהוא יכול להיות אחראי בעד זה שמישהו אחר לא ישלם בחזרה. אולם, לפי החוק, גם אם לא קבל את ההלוואה, גם הוא יצטרך לשלם בעד זה. איזה זכות יש לנו להטיל על אדם שלא קבל את ההלוואה את המס הזה? המדינה מעוניינת לא פחות מהפרדסן בשקום הפרדסנות. איננו יכולים לדבר על כך שלא ניתן הלוואה. זה עניין כללי. אנו רוצים דויזים. המדינה צריכה למצוא בטחונות. הצעתי שגם אם קבלת ההלוואה לא תהווה משכנתא על הפרדסן, שר האוצר יהיה רשאי למנוע את העברת הפרדס. בעצם, דבר זה ישנו בחוק. הפרדסנים אינם מקבלים כסף מזומן, אלא יקבלו כלים. זה כתוב בחוק. הכלים האלה יהיו משועבדים כאילו שעבוד נוטריוני, כך שלא יהיה צורך ללכת למשפט. הפרדסנים אינם יכולים להעביר את הפרדס לאחרים. מכל יבול של הפרדס, רשאי המועצה לנכות את ההלוואה. נוסף לזה, נוצרת קרן לביטוח נגד הפסדים בגבול של 50 אלף ל"י. אם ההפסד יעלה על הקרן, ל הפרדסנים יהיו אחראים. אנו יודעים שאנשי המקצוע שדבר עליהם שר האוצר הם אנשים אחדים. רוב מקבלי ההלוואה אינם יודעים על תנאיה. אני מצמצם את התנגדותי לפחות לכך שלא יטילו את האחריות על אלה שלא יבנו מן ההלוואה.

י. אפרתי: בחוק אינן מובטח דבר אחד: אם פרדסן יחדל לשלוח פרי, ולא ימסור את אדמתו לאחר, יצטרכו אחרים לשלם את ההלואה שהוא קבל. דוקא הפרדסנים הגדולים יוכלו לעקור את הפרדסים, ולבנות עליהם. אינני רואה כל בטחון לפרדסן הקטן בעניין זה. אילו הייתי רואה בחוק שהפרדסנים ישלמו גם אם יעקרו את הפרדסים ויהיה להם ממה לשלם, היה זה מספק אותי.

שר האוצר א. קפלן: נגעה בנקודה חלשה בחוזה. נכון שמי שישאר פרדסן יסבול, אם כי אני סבור שהפרדסנים הגדולים יסבלו מזה.

אולם, הם הסכימו לזה. אחרת נצטרך לשעבד את הקרקעות, ובעיה זו היא מסובכת מאד. הבנקים לא רצו להיות אחראים.

נכון הדבר שמהלואה זו הם יקבלו אלא אם כן רק כלים, אולם חוק זה הוא חלק מפעולה יותר רחבה, והם יקבלו מאתנו גם כסף. לפי החוק, אין אפשרות לקבל את הצעתו של היו"ר. נכון הדבר שהמדינה מעוניינת בשיווק פרי הדר, אחרת לא היינו מלוים לפרדסנים מיליוני לירות. אני מוכן להודיע למועצה שאם מישו לא נהנה מן ההלואה, הוא לא יסבול מכך שמישהו לא ישלם. אולם, אינני יכול לנסח זאת בחוק, כי בחוק זה אינו מופיע הפרט, אלא קבלנים מאושרים. זוהי דאגה ל-1% מתוך 100%, כי 99% מן הפרדסנים יקבלו את ההלואה. אני יכול להמציא לכם את המספרים. אני מוכן לתת את ההוראה הזאת למועצה, אלא אם כן ההלואה לא תיפול על מי שלא יקבל את ההלואה, ולרשום זאת בפרטיכל. בהתחלה התערבתי בקשר לחלוקה, ומחיתי נגד השיטה שבה נקטו. הם באו אלי ואמרו לי לא להתערב כי הם מכירים את העניין וא יותר טוב ממני. לא התערבתי יותר, מה שמגדיל את ההשקעה. הם חילקו 8,000 ל"י לא כמו שהיו צריכים לחלק. אני מוכן להודיע גם בכנסת שאלה שלא יקבלו את ההלואה לא יסבלו. אינני רוצה לקחת ממי שלא נהנה, אולם הפרינציפ הזה של אחריות הודית נותן להם כוח לשאת בדברים שאחרת לא היו יכולים לשאת בהם.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני רואה בזה חלק מהבטוח ההדדי לנפגעי מלחמה, כי יכולים להיות מקרים שחלק מהפרדסים יעבור לידי ידים אחרות, ואז כל הפרדסנים יצטרכו לשלם.

אני מכיר במקצת את עניני הפרדסנות. לדעתי יש מקום לוועדת הכלכלה לבדוק את השאלה הזאת. ענין זה אצנו בסדר במובן הכלכלי, המשקי והמסחרי. הפרדסנים הקטנים הם מנוצלים ע"י הפרדסנים הגדולים, ומספר אנשים שולטים על המקצוע.

אני מקבל את הודעת שר האוצר, שהפרדסנים שלא יקבלו את ההלואה לא ישאו באחריות עם האחרים.

הצעתי לאסור לא רק העברה, אלא ליצור על הנכסים מעין שעבוד נוטריוני, כך שאפשר יהיה לפעול גם בלי לרשום את המשכנתא בטאבו.

י. רוקח: אם המצב בקשר לפרדסנות אינו בסדר, יש לשנות את פני הדברים. אני מציע ששלושה אנשים, אפרתי, היו"ר ואנכי, נבוא בדברים עם שנים מאנשי הפרדסנות, ונברר את המצב. גם אני התנגדתי לתנאי של האחריות ההדדית. כדאי לנו לשמוע מדוע הם הסכימו לזה.

סיכום: הוחלט לאשר את חוק המלוה לפרדסנים כולו, ביחד עם הסעיף של האחריות ההדדית. כן הוחלט לעכב את העברת החוק לכנסת לשבוע או שבועיים; בינתיים יבואו חברי הוועדה פנקס, אפרתי ורוקח בדברים עם ב"כ הפרדסנים ויבררו מדוע הם מוכנים להסכים לאחריות ההדדית, ואם הם מוכנים לתת בטחון אחר חלק בטחון זה.

ה. מלחמת-הגרלות לעיריות:

אאא

י. רוקח:

זה זמן רב שפניתי בענין המלווה לעדיות בהגרות. הייתי מבקש שנחליט בענין זה.

שר האוצר אצ קפלן:

אין לי התנגדות להצעה זו, בתנאים מספר: התנאי הראשון הוא שהמחיר הגבוה ביותר של יהיה לירה אחת, כי אחרת תהיה זו קונקורנציה למדינה. התנאי השני הוא שהענין יהיה מרוכז עד כמה שאפשר ביקא הרשויות המקומיות, כדי שלא תבואנה אלי בעל פעם עיריות אחרות ותדרושנה להרשות להן מלווה. אינני רוצה שכל אחד יעשה זאת מחר. אינני מתנגד לכך ששלוש העיריות הגדולות תעשינה זאת, ושנדע ע"כ מראש. התנאי השלישי הוא שנקבע מראש את אחוז ההוצאות מחוץ הכנסות המלווה, ואת המטרה שלה יוצאו הכספים. לא איכפת לי שכעבור זמן מה, יעבירו את הכסף למטרה אחרת, אולם אינני רוצה שכסף זה יוצא כדי לכסות את ההוצאות הרגילות של העיריות. לפי דעתי צריכים 50% מההוצאות נטו להשאר לעיריות. ברור שזה ענין מקומי, ולא לחו"ל.

י. רוקח:

את המחיר הגבוה ביותר של לירה אפשר עוד לחלק לשני חלקים.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני מציע שהמלווה יסודר ע"י גופים מאאא מאוחדים. אחרת, תבואנה המועצות המקומיות הקושי הוא בזה שמקום אחד יקנה יותר ממקום שני.

אני מציע שההכנסות תהינה מוקדשות לסעד ובריאות. אני מציע שמר רוקח שהוא היוזם של הרעיון, יבוא בדברים עם הרשויות המקומיות, ויגיעו להסכם איך להוציא את הדבר לפועל. אני מציע שהרשויות המקומיות תהינה שותפות לדבר זה, וחסדרנה ביניהן את המפתח שלפיו יוציאו לפועל את הדבר.

י. רוקח:

אני מציע שהפרט המכסימלי יהיה של אלף ל"י.

סיכום:

הוחלט שמר רוקח יבוא בדברים עם הרשויות המקומיות, בקשר להסדר עניני המלווה/ ביניהן. הוחלט שהמחיר הגבוה ביותר של המלווה יהיה ל"י אחת, שתחולק ש לשני חלקים או יותר. הוחלט ש-50% מן ההכנסות הוצאנה למטרות סעד ובריאות. הפרט הגבוה ביותר יהיה של אלף ל"י.

= = = = =

הישיבה ננעלה בשעה 13.10.